

Міністерство освіти і науки України  
Київський національний торговельно-економічний університет  
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Факультет економіки та управління  
Кафедра міжнародних економічних відносин та фінансів

## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### Державні фінанси

повна назва навчальної дисципліни

для підготовки  
студентів освітнього  
ступеня

бакалавр

року набору

2017

молодший бакалавр, бакалавр  
чи магістр

галузі знань

07 Управління та адміністрування

шифр і назва галузі знань

спеціальності

072 Фінанси, банківська справа та страхування

шифр і найменування спеціальності

освітня програма /  
спеціалізація

Державні фінанси

назва освітньої програми / спеціалізації

статус дисципліни

обов'язкова

обов'язкова чи вибіркова

Харків, 2019 рік

Розробник:

Сидоренко Ольга Олексіївна,  
старший викладач кафедри міжнародних  
економічних відносин та фінансів  
прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий  
ступінь, вчене звання повністю

20.09.2019 р.


  
підпис

О. О. Сидоренко  
ініціали та прізвище

Керівник (гарант) освітньої програми

Шелест Олексій Леонідович,  
доцент кафедри міжнародних економічних  
відносин та фінансів, кандидат економічних  
наук, доцент  
прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий  
ступінь, вчене звання повністю

20.09.2019 р.

  
підпис

О. Л. Шелест  
ініціали та прізвище

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри  
міжнародних економічних відносин та фінансів  
назва кафедри

протокол від 20.09.2019 р. № 4.

Зав. кафедри

  
підпис

І. В. Колупаєва  
ініціали та прізвище

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії інституту,  
протокол від 20.09.2019 р. № 3.

Голова методичної комісії

  
підпис

Р. А. Чемчикаленко  
ініціали та прізвище

## 1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Державні фінанси» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхуваннягалузі знань 07 Управління та адміністрування.

**Метою** викладання навчальної дисципліни «Державні фінанси» є формування фахових компетентностейщодо суті і ролі державних фінансів у економічному і соціальному розвитку країни та механізму їх функціонування.

**Предметом**вивчення навчальної дисципліни є відносини з приводу формування і використання централізованих ресурсів держави.

**Міждисциплінарні зв'язки**вивчення навчальної дисципліни «Державні фінанси» ґрунтуються на знаннях навчальних дисциплін«Бюджетна система», «Банківська система», «Податкова система»та є основою для подальшого засвоєння навчальних дисциплін, таких як «Казначейська система обслуговування бюджетів»,«Бухгалтерський облік у державному секторі».

**Мова викладання** – українська.

## 2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна забезпечує набуття студентами:

### **загальних компетентностей:**

ЗК 4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні із застосуванням навичок використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях;

ЗК 8. Здатність працювати у команді;

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

### **фахових компетентностей:**

ФК 1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища;

ФК 3. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);

ФК 6. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері державних фінансів;

ФК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

### **програмних результатів навчання:**

ПРН 1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем;

ПРН 3. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури;

ПРН 4. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування;

ПРН 5. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);

ПРН 7. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері державних фінансів;

ПРН 11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері державних фінансів;

ПРН 12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

### **3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

#### **Тема 1. Теоретичні засади функціонування державних фінансів**

Сутність та призначення державних фінансів як економічної категорії. Принципи та функції державних фінансів. Структура державних фінансів. Роль державних фінансів у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни. Досвід функціонування системи державних фінансів у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою.

#### **Тема 2. Державні фінанси України**

Становлення та розвиток системи державних фінансів України. Державні фінанси у системі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту. Принципи функціонування державних фінансів. Інституційні основи державних фінансів. Ефективність використання державних фінансів як інструменту економічних перетворень.

#### **Тема 3. Бюджетна система України**

Економічна сутність та призначення бюджету. Бюджетна система як вагома складова державних фінансів. Структура та принципи функціонування бюджетної системи. Зведений бюджет. Бюджетна класифікація. Система доходів бюджету. Система видатків бюджету. Становлення та розвиток бюджетної системи України. Роль та напрями бюджетної політики щодо забезпечення суспільного розвитку.

#### **Тема 4. Бюджетний процес та бюджетний механізм**

Стадії та учасники бюджетного процесу. Розпорядники бюджетних коштів. Бюджетні призначення та асигнування. Складання проекту, розгляд та затвердження державного бюджету, місцевих бюджетів. Виконання бюджету, порядок внесення змін до бюджету. Звіт про виконання бюджету. Контроль та аудит у бюджетному процесі. Подання і розгляд законопроектів, що впливають на показники бюджету. Доступність інформації про бюджет. Призначення бюджетного механізму та його складові. Бюджетний механізм у системі фінансово-економічного регулювання.

#### **Тема 5. Державний бюджет України**

Призначення і роль державного бюджету у забезпеченні стратегії економічного розвитку. Склад доходів державного бюджету. Склад видатків та кредитування державного бюджету. Дефіцит бюджету. Загальний і спеціальний фонд державного бюджету.

### **Тема 6. Місцеві бюджети**

Місцеві бюджети у системі забезпечення соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Структура місцевих бюджетів. Склад доходів місцевих бюджетів. Склад видатків та кредитування місцевих бюджетів. Бюджет розвитку місцевих бюджетів. Позики місцевим бюджетам. Місцеві запозичення. Поняття та мета регулювання міжбюджетних відносин.

### **Тема 7. Бюджетне планування і прогнозування**

Бюджетне планування і прогнозування як складова бюджетного процесу. Основні принципи та завдання бюджетного планування і прогнозування. Застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі. Складання прогнозу бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди. Система перспективного бюджетного планування і прогнозування. Бюджетне планування і прогнозування у зарубіжних країнах.

### **Тема 8. Податкова система України**

Економічна сутність та функції податків. Податкова система та принципи її побудови. Класифікація податків та зборів. Загальнодержавні податки та збори. Місцеві податки та збори. Спеціальні податкові режими. Система адміністрування податків та зборів. Податкова звітність. Роль податкової системи у регулюванні економічних відносин. Податкова політика як складова стратегії соціально-економічного розвитку країни.

### **Тема 9. Державні цільові фонди України**

Призначення та види державних цільових фондів. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державні цільові фонди у системі соціального захисту населення. Пенсійний фонд України. Фонд соціального страхування. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

### **Тема 10. Фінанси підприємств державного сектору економіки**

Фінанси підприємств державного сектору економіки як складова державних фінансів. Інституційні засади функціонування державних підприємств. Фінансовий план державних підприємств. Основні напрями фінансового регулювання підприємств державного сектору економіки. Фінансова результативність державних підприємств. Фінансова політика підприємств державного сектору економіки.

### **Тема 11. Державний кредит і державний борг**

Державний кредит у системі державних фінансів. Функції державного кредиту. Види та форми державного кредиту. Система управління державним кредитом. Роль державного кредиту у забезпеченні економічного зростання країни.

Економічна сутність державного боргу. Класифікація державного боргу. Державний та гарантований державний борг. Система управління державним боргом як складова фінансової політики. Принципи та методи управління державним боргом. Джерела фінансування витрат з обслуговування і погашення внутрішнього та зовнішнього державного боргу. Державні та місцеві запозичення. Боргові цінні папери. Облігації місцевих позик. Досвід країн з розвинутою та трансформаційною економікою функціонування системи управління державним кредитом та боргом.

### **Тема 12. Державний фінансовий контроль в Україні**

Державний фінансовий контроль як складова бюджетного процесу. Форми та принципи державного фінансового контролю. Інституційне забезпечення державного фінансового контролю. Система контролю за дотриманням бюджетного законодавства. Органи державного фінансового контролю в Україні, їх завдання та повноваження.





Теми дисципліни	Обсяг у годинах																								
	денна форма										заочна форма														
	повна					скорочена					повна					скорочена									
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	
Україні																									
Курсова робота	30				30																				
<b>Усього годин / кредитів ECTS</b>	<b>135/4,5</b>	<b>46</b>		<b>44</b>	<b>45</b>											<b>135/4,5</b>	<b>8</b>		<b>8</b>			<b>119</b>			

#### 4.2. Обсяги та структура навчальної дисципліни за навчальними роками

Форма навчання	Вид навчальних занять	Навчальні роки							
		2018/2019		2019/2020		2020/2021		2021/2022	
		Осінь	Весна	Осінь	Весна	Осінь	Весна	Осінь	Весна
Денна повна	Лекційні заняття						46		
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття						44		
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)						30		
	Самостійна робота студентів						15		
	<b>Усього годин</b>						<b>135</b>		
Денна скорочена	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	<b>Усього годин</b>								
Заочна повна	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	<b>Усього годин</b>								
Заочна скорочена	Лекційні заняття			6	2				
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття			6	2				
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів			55	64				
	<b>Усього годин</b>			<b>67</b>	<b>68</b>				

## 5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) І ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

### 5.1. Теми лекційних занять

Теми дисципліни	Тема лекції	Обсяг у годинах			
		денна		заочна	
		повна	скорочена	повна	скорочена
Тема 1. Теоретичні засади функціонування державних фінансів	Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів	2			
Тема 2. Державні фінанси України	Державні фінанси України	2			
Тема 3. Бюджетна система України	Склад бюджетної системи і принципи побудови	2			2
	Доходибюджетів	2			
	Видаткибюджетів	2			
	Бюджетнийдефіцит	2			
Тема 4. Бюджетний процес та бюджетний механізм	Бюджетний процес та бюджетний механізм	2			
Тема 5. Державний бюджет України	Сутність і значення державного бюджету	2			
	Загальна характеристика доходів	2			
	Класифікація видатків	2			
Тема 6. Місцеві бюджети	Сутність і значення місцевих бюджетів	2			2
	Доходи місцевих бюджетів	2			
	Видатки місцевих бюджетів	2			
Тема 7. Бюджетне планування і прогнозування	Бюджетне планування і прогнозування	2			
Тема 8. Податкова система України	Сутність і функції податків	2			2
	Класифікація податків	2			
	Податкова система і принципи її побудови	2			
Тема 9. Державні цільові фонди України	Державні цільові фонди України	2			
Тема 10. Фінанси підприємств державного сектору економіки	Сутність і принципи організації фінансівдержавних підприємств	2			2
	Формування фінансових ресурсів підприємств	2			
Тема 11. Державний кредит і державний борг	Державний кредит	2			
	Управління державним боргом	2			
Тема 12. Державний фінансовий контроль в Україні	Державний фінансовий контроль в Україні	2			
<b>Усього</b>		<b>46</b>			<b>8</b>

Лекційний матеріал доступний на Порталі навчальних ресурсів інституту :<https://edu.htei.kh.ua/course/view.php?id=1032>.

Лекційний матеріал наведено у [1,2].

## 5.2. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом

## 5.3. Теми практичних занять

Теми дисципліни	Тема практичного заняття	Обсяг у годинах			
		денна		заочна	
		повна	скорочена	повна	скорочена
Тема 1. Теоретичні засади функціонування державних фінансів	Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів	2			
Тема 2. Державні фінанси України	Державні фінанси України	2			
Тема 3. Бюджетна система України	Склад бюджетної системи і принципи побудови	2			2
	Доходи бюджетів	2			
	Видатки бюджетів	2			
	Бюджетний дефіцит	2			
Тема 4. Бюджетний процес та бюджетний механізм	Бюджетний процес та бюджетний механізм	2			
Тема 5. Державний бюджет України	Сутність і значення державного бюджету	2			
	Загальна характеристика доходів	2			
	Класифікація видатків	2			
Тема 6. Місцеві бюджети	Сутність і значення місцевих бюджетів	2			2
	Доходи місцевих бюджетів	2			
	Видатки місцевих бюджетів	2			
Тема 7. Бюджетне планування і прогнозування	Бюджетне планування і прогнозування	2			
Тема 8. Податкова система України	Сутність і функції податків	2			2
	Класифікація податків	2			
	Податкова система і принципи її побудови	2			
Тема 9. Державні цільові фонди України	Державні цільові фонди України	2			
Тема 10. Фінанси	Фінанси підприємств	2			2

Теми дисципліни	Тема практичного заняття	Обсяг у годинах			
		денна		заочна	
		повна	скорочена	повна	скорочена
підприємств державного сектору економіки	державного сектору економіки				
Тема 11. Державний кредит і державний борг	Державний кредит	2			
	Управління державним боргом	2			
Тема 12. Державний фінансовий контроль в Україні	Державний фінансовий контроль в Україні	2			
<b>Усього</b>		<b>44</b>			<b>8</b>

Завдання до практичних занять наведено на Порталі навчальних ресурсів інституту :<https://edu.htei.kh.ua/course/view.php?id=1032>.

Завдання до практичних занять наведено у [1,2].

## 6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Організація самостійної роботи студентів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про самостійну роботу студентів Харківського торговельно-економічного-інституту КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

Питання для самостійного опрацювання за темами :

### **Тема 1. Теоретичні засади функціонування державних фінансів**

1. Інституційні засади функціонування системи управління державними фінансами.
2. Управління державними фінансами як складова системи регулювання соціально-економічного розвитку країни та адміністративно-територіальних одиниць.
3. Ефективність використання державних фінансів як інструменту економічних перетворень.

4. Державні фінанси в ринковій економіці.

### **Тема 2. Державні фінанси України**

1. Фінансові інститути та їх роль у забезпеченні формування та реалізації бюджетно-податкової політики.
2. Функції, завдання та повноваження центральних та місцевих фінансових органів у системі управління державними фінансами.

3. Державні фінанси у системі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту.

4. Інституційні основи державних фінансів.

### **Тема 3. Бюджетна система України**

1. Роль та напрями бюджетної політики щодо забезпечення суспільного розвитку.

2. Територіальна громада як суб'єкт економічної та фінансової діяльності

3. Бюджетна система як вагома складова державних фінансів.

4. Структура та принципи функціонування бюджетної системи.

### **Тема 4. Бюджетний процес та бюджетний механізм**

1. Зміст проектів рішень про місцевий бюджет та матеріалів, що до нього додаються.

2. Бюджетні слухання як елемент бюджетного процесу.

3. Досвід бюджетних слухань в Україні.

4. Правові засади складання, розгляду і затвердження місцевих бюджетів.

### **Тема 5. Державний бюджет України**

1. Джерела формування та напрями витрачання коштів бюджету розвитку.

2. Розрахунок обсягів видатків за функціями: управління, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист і інші.

3. Поняття та мета регулювання міжбюджетних відносин.

4. Структура видатків та їх соціальна спрямованість.

### **Тема 6. Місцеві бюджети**

1. Місцеві бюджети у системі забезпечення соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

2. Підвищення стійкості доходів місцевих бюджетів та подальший розвиток місцевого самоврядування.

3. Роль місцевих бюджетів у соціальному та економічному розвитку регіонів.

4. Підвищення ролі місцевих фінансів в умовах формування ринкових відносин.

### **Тема 7. Бюджетне планування і прогнозування**

1. Складання прогнозу бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди.

2. Система перспективного бюджетного планування і прогнозування.

3. Застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі.

4. Бюджетне планування і прогнозування у зарубіжних країнах.

### **Тема 8. Податкова система України**

1. Система адміністрування податків та зборів.

2. Роль податкової системи у регулюванні економічних відносин.

3. Податкова політика як складова стратегії соціально-економічного розвитку країни.

4. Податок на нерухоме майно, недоліки та переваги, проблеми запровадження.

**Тема 9. Державні цільові фонди України**

1. Завдання формування позабюджетних фондів.
2. Порядок і процедури забезпечення видатків із позабюджетних фондів.
3. Джерела регулювання єдиного позабюджетного фонду.
4. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

**Тема 10. Фінанси підприємств державного сектору економіки**

1. Основні напрями фінансового регулювання підприємств державного сектору економіки.
2. Фінансова результативність державних підприємств.
3. Фінансова політика підприємств державного сектору економіки.
4. Інституційні засади функціонування державних підприємств.

**Тема 11. Державний кредит і державний борг**

1. Роль державного кредиту у забезпеченні економічного зростання країни.
2. Досвід країн з розвинутою та трансформаційною економікою функціонування системи управління державним кредитом та боргом.
3. Система управління державним боргом як складова фінансової політики.
4. Покриття тимчасових касових розривів при виконанні бюджету.

**Тема 12. Державний фінансовий контроль в Україні**

1. Інституційне забезпечення державного фінансового контролю.
2. Особливості фінансового контролю за використанням грошових фондів на освіту, охорону здоров'я, культуру, місцеве господарство.
3. Прийняті форми аудиту і контролю фінансової діяльності органів місцевого самоврядування.
4. Діючі органи фінансового контролю на місцевому рівні.

## **7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ**

Навчальним планом передбачено виконання курсової роботи для студентів денної форми навчання. Порядок її виконання та критерії оцінювання наведено у відповідних методичних вказівках [3].

Організація курсового проектування регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про організацію виконання та захисту курсових робіт (проектів) у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ;

- Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у творах працівників і здобувачів вищої освіти Харківського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету.

## 8. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

### 8.1. Схема нарахування балів для студентів денної форми навчання

Навчальні роки	Поточний контроль (максимум 60 балів, мінімум 36)												Підсумковий контроль	Сума	
	усього	у тому числі за темами													
		Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11			Тема 12
2019/2020	60	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	100

### 8.2. Схема нарахування балів для студентів заочної форми навчання

Навчальні роки	Поточний контроль (максимум 60 балів, мінімум 36)				Підсумковий контроль	Сума
	усього	у тому числі за видами активності				
		вид 1	вид 2			
2019/2020	60	50		10	40	100

Види активності студента з навчальної дисципліни протягом семестру:

1. Самостійне опрацювання тестів відповідно до тем дисципліни.
2. Відвідування аудиторних занять.

## 9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Для визначення рівня засвоювання студентами навчального матеріалу використовуються такі форми та методи оцінювання:

### Поточний контроль:

- для студентів денної форми навчання: оцінювання роботи на практичних заняттях, поточне тестування, оцінювання відвідування аудиторних занять, виконання аудиторної контрольної роботи;
- для студентів заочної форми навчання: поточне тестування на практичних заняттях та відвідування аудиторних занять.

Умовою допуску до підсумкового контролю є виконання програми дисципліни (відпрацювання всіх практичних занять) і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менше 36 балів.

### Підсумковий контроль:

- для студентів денної форми навчання: письмовий екзамен;
- для студентів заочної форми навчання: письмовий екзамен.



Організація та проведення контрольних заходів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про оцінювання результатів навчання студентів у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

## **10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ**

### **10.1. Основні джерела інформації**

1. Карлін М. І. Державні фінанси України : навчальний посібник / М. І. Карлін. – Київ : Знання, 2016. – 349 с.
2. Юрій С. І. Фінанси : підручник / С. І. Юрій, В. М. Федосов. – Київ : Знання, 2015.– 871 с.
3. Сидоренко О. О. Державні фінанси : методичні вказівки до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» / О. О. Сидоренко. – Харків, 2019. – 17 с. – Рукопис.

### **10.2. Додаткові джерела інформації**

4. Крутова А. С. Фінанси : навчальний посібник / А. С. Крутова, О. П. Близнюк. – Харків : Лідер, 2016. – 560 с.
5. Розпутенко І. В. Державні фінанси : навчально-методичний посібник / Київ : Національна академія державного управління, 2015. – 64 с.
6. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. // Верховна Рада України. Законодавство України : [база даних]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. – Станом на 30.08.2019. – Назва з екрану.